رئیس سابق دانشگاه علم‌وصنعت در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

خودروسازها در تعامل با دانشگاه جدی نیستند

مریم طیبی‌نظری
خبرنگار

یکی از موثرترین راه‌ها برای کاهش خطا استفاده از تجربیات افراد است. آگاهی از راهی که آنان طی کرده‌اند و موانع، شکست‌ها و موفقیت‌هایشان می‌شود همان چراغی که ما را به سرمنزل مقصود می‌رساند. بی‌توجهی به تجربیات قدیمی‌ها و راه رفتن براساس ذهنیات، همان آزموده را آزمودن است که خطاست. اینجاست که تجربه‌نگاری افراد موثر اهمیت پیدا می‌کند. روسای دانشگاه‌های طراز اول کشور از همان افراد موثر آموزش عالی هستند که جریان اصلی علمی کشور، متأثر از نوع مدیریت آنان است. «فرهیختگان» پس از گفت‌وگو با رئیس سابق دانشگاه علامه طباطبایی این هفته سراغ یکی دیگر از روسای سابق دانشگاه‌ها رفته است. جبارعلی ذاکری دومین فردی است که درمقابل خبرنگاران روزنامه از تجربیات ایام ریاست خود بر یکی از مهم‌ترین دانشگاه‌های صنعتی کشور می‌گوید. دانشگاه علم‌وصنعت ایران، یکی از ۵دانشگاه صنعتی برتر ایران است که هسته اولیه آن در سال ۱۳۰۸ شکل گرفته است. علم‌وصنعت تنها دانشگاهی است که دارای دانشکده مهندسی راه‌آهن در خاورمیانه و دانشکده مهندسی خودرو در ایران است. ذاکری، رئیس سابق این مجموعه ۲۱اسفند ۹۶ به‌عنوان «رئیس دانشگاه علم‌وصنعت ایران» انتخاب شد و دوره مدیریتی ۴۴ماهه را تجربه کرد. او دکتری تخصصی خود را در رشته مهندسی راه‌وترابری در چین گرفته و در زمان ریاست خود پروژه‌های مهمی نظیر پرتاب ماهواره ظفر، طراحی پلتفرم B خودرو را مدیریت کرده است. او پیش از ریاست دانشگاه، رئیس دانشکده مهندسی راه‌آهن، عضو شورای راهبردی دانشگاه، دو دوره عضویت در هیات‌ممیزه، مدیر خدمات و پشتیبانی و قائم‌مقام مدیر طرح‌های عمرانی دانشگاه را تجربه کرده و علاوه‌بر این در دو دهه گذشته تجارب طولانی در مسئولیت‌های مختلف، ازجمله مدیرکل خط و سازه‌های فنی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران، مدیرعامل و رئیس هیات‌مدیره شرکت توسعه راه‌آهن ایران (مترا) وابسته به وزارت راه‌وشهرسازی، عضو هیات‌مدیره و معاون ساخت و توسعه راه‌آهن، بنادر و فرودگاه‌های کشور داشته است. ذاکری معتقد است توانسته در دانشگاه علم‌وصنعت زیست‌بوم نسل سوم دانشگاه‌ها را ایجاد کند. با او حول محور دوره ریاستش بر دانشگاه علم‌وصنعت صحبت کردیم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

!!!

مسئولان شناخت کافی از دانشگاه‌ها و توانمندی آن ندارند

رئیس دانشگاه بودن در دولت روحانی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

دوره سختی بوده و البته هست. به نظرم دانشگاه‌ها یک‌سری محدویت‌ها و معذوریت‌هایی دارند که این محدودیت‌ها ادامه دارد و مشکلاتی برای مدیریت دانشگاه ایجاد می‌کند. من از مباحث عدم تأمین مالی شروع می‌کنم. دانشگاه یک مجموعه علمی و فرهنگی است، باید اختیاراتش طبق قانون و آنچه قانونگذار گفته است، باشد. طبق قانون اختیار دانشگاه به دست افرادی که در رأس آن را مدیریت می‌کنند، اعم از رئیس دانشگاه، هیات امنا و... است و برمبنای آن اختیارات باید بتوانند مدیریت کنند. اما ما مجموعه‌ای را مدیریت می‌کردیم که از یک سمت در درآمد آن نقشی نداشتیم، چون اجازه اخذ هزینه از دانشجوی حتی نوبت دوم را که خودش با اختیار خود شهریه می‌پردازد و وارد دانشگاه شده است هم نداشتیم. به‌عبارتی اختیارات متناسبی که بتوانیم براساس خدمات ارائه‌شده از دانشجو هزینه دریافت کنیم، برای ما وجود نداشت. از سمت دیگر، اعتباراتی که در اختیار دانشگاه‌ها قرار می‌گرفت، محدودتر می‌شد. هنوز هم مدیران ناگزیر مگزیر به دانشگاه دارند، درصورتی‌که به‌عنوان رئیس دانشگاهی که ۴ سال یک دانشگاه سطح یک را مدیریت کرده، معتقدم عملکرد دانشگاه بلندمدت در جامعه ظاهر می‌شود. لذا دانشگاه‌های سطح یک و نسل سوم طبیعتا ازبخشی خیلی در جامعه دیده، صرفا نباید نگاه محدود به دانشگاه داشت. خود وزارتخانه برای تغییر نگاه تلاش می‌کند اما به نظرم متاسفانه مسئولانی که در جاهای مختلف حضور دارند، شناخت کافی از دانشگاه‌ها و توانمندی و ظرفیت‌های آن ندارند و درنهایت مدیریت کردن بر مجموعه‌ای که اختیار هزینه‌های آن و اختیار درآمدی آن را ندارید، دوره سختی بوده و هست. باید متناسب با وضعیت روز مدیریت کرد، برای مثال دانشجو مقدار هزینه‌ای که برای آب‌معدنی می‌پرداخت، برابر بود با یک پرس غذایی که دانشگاه در اختیار دانشجو قرار می‌داد. هزینه تمام‌شده یک پرس غذا برای دانشگاه ۱۶ هزارتومان بود اما در دانشگاه دو هزارتومان به دانشجو ارائه می‌دادیم که قسمتی از هزینه از طریق امور دانشجویان و بخشی هم از دانشگاه هزینه می‌شد. بخش دوم صحبت‌هایم تفویض اختیارات بود که در قانون هم آمده اما عملا به دانشگاه‌ها تفویض نشده و برخی ضوابط و محدودیت‌ها باعث عدم تفویض شده است.

ایجاد زیست‌بوم نسل سوم دانشگاه‌ها در علم‌وصنعت

شما موانع و سختی‌های آن را ناشی از چه مسائلی می‌دانید؟

به تفسیر برخی عزیزان‌مان در مجلس برمی‌گردد؛ ماده‌واحده‌ای اختیارات قانونگذاری دانشگاه‌ها را به هیات امنا تفویض کرده است ولی در عمل هم دستگاه‌های نظارتی و هم وزارتخانه این بخش‌ها را محدودتر می‌کنند و احساس می‌کنند باید اهرم‌هایی خارج از دانشگاه برای کنترل آن وجود داشته باشد. این مسأله مدیریت دانشگاه را سخت‌تر می‌کند. سومین بخش از بحث برمی‌گردد به مساله نسل دانشگاه‌ها. در دوره‌ای که مدیر دانشگاه علم‌وصنعت بودم، همکاران ما در ۱۳ دانشگاه مدیریت سطح یک داشتند. تمام تلاش‌مان را کردیم که دانشگاه‌های ما از نسل دوم که محوریت آن پژوهش و آموزش است به فاز جدید حرکت کند که آن هم نسل سوم دانشگاه‌هاست. این حرکت با فعال کردن بخش‌های جدیدی مثل مراکز نوآوری و فناوری و مراکز رشد فناوری و شکل‌گیری و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان شروع شد. اگر بخواهم جامع‌تر بگویم، یک زیست‌بوم جدیدی را در دانشگاه شکل دادیم که چرخه‌اش را توضیح می‌دهم. ما مراکز نوآوری و فناوری، مراکز رشد، شرکت‌های رشد و پیش‌رشدی را فعال کردیم که درنهایت به شرکت‌های دانش‌بنیان منتهی شدند. برای حمایت از این زیست‌بوم‌ها صندوق‌ها را به نام صندوق خطرپذیر شکل دادیم که درواقع به نوعی فعالیت شرکت‌های نوپا را حمایت می‌کردند. مراکز نوآوری هم همین‌طور؛ آنها ایده‌هایی داشتند که باید آن ایده را بگیرد و به نمونه‌سازی و تجاری‌سازی برسد. در این راستا اقداماتی را انجام دادیم. علاوه‌بر آنها یک شرکت هلدینگ که دارائی شرکت‌های مالک آن نبود ولی بخشی از سرمایه‌اش را داده بود -چون نمی‌خواستیم از ضوابط دولتی تبعیت کنیم- نیز وجود داشت. این شرکت که تحت‌عنوان یک هلدینگ بزرگ برای دانشگاه فعالیت می‌کرد به‌نوعی مراکز نوآوری را حمایت می‌کرد و ما هم صندوق داشتیم هم هلدینگ که درواقع چتر بزرگ‌تری را باز کرده بود و در موارد لزوم برای حمایت از فناوری‌های جدید و ابداعات جدید ورود می‌کرد.

۳ در ۳ منطقه آزاد مراکز نوآوری راه‌اندازی کردیم

عرصه کاری هلدینگ در چه زمینه‌ای بود؟

زمینه کاری هلدینگ در کل ایجاد شتاب‌دهنده‌ها و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و مرکز رشد بود. سرمایه را از جاهای دیگر می‌آورد تا اینجا فعالیت‌هایی را بکند که خوشبختانه اقدامات موثری را انجام دادند. برای مثال حتی در شرایط بحرانی که کشور به ماسک و الکل احتیاج داشت و خیلی هم دانش‌بنیان نبود ولی ورود و حمایت کردند و توانستند بخشی از نیازهای جامعه را تامین کنند. قبل از دوره مدیریت من این هلدینگ وجود داشت و تازه استارت همکاری مشترکش با دانشگاه خورده بود. اوایل در عرصه سرمایه‌گذاری بود و بعد از ورود ما جهت فعالیت‌های آنها در عرصه‌هایی شبیه سرمایه‌گذاری در ملک و ساختوساز و کارهایی که هلدینگ‌های دیگر انجام می‌دهند، بود که ما آن را سوق دادیم به‌سمت سرمایه‌گذاری در مجموعه‌هایی به‌عنوان شتاب‌دهنده که در مرکز نوآوری فعالیت می‌کنند. با حمایت از شرکت‌های پیش‌رشد، رشد، دانش‌بنیان و حمایت از محصولات آنها این زیست‌بوم واقعا شکل گرفت. طی ۴ سالی که مسئولیت دانشگاه علم‌وصنعت را به‌عهده داشتم، سه‌ام بر افتتاح هرساله دو یا سه مرکز نوآوری بود و همین اتفاق و حمایتگری مجموعه‌های بیرون دانشگاه صورت گرفت. ما از سال ۹۷ تا امسال حداقل سالی یکی دو مرکز نوآوری در دانشگاه افتتاح کردیم. این فعالیت را علاوه‌بر دانشگاه بر مناطق آزاد هم تعمیم دادیم. شاید باور این مساله سخت بود که چطور می‌شود در تهران مستقر بود اما در کیش مرکز نوآوری را مدیریت کرد، اما این اتفاق افتاد. ما در جزیره کیش این کار را انجام دادیم. مقصد بعد چابهار بود که در ابتدای کاریم. توافقات و تفاهمات اولیه صورت گرفت. مرکز بعدی مرکز آزاد ارس است. این سه منطقه آزادی است که تلاش کردیم مراکز نوآوری را در آنها فعال کنیم تا دستاوردهای خوبی داشته باشیم. خوشبختانه مرکز کیش با فعالیت ۱۸ ماهه خود اقدامات و دستاوردهای خوبی داشته و طبق گزارش مسئولان، کیش جزء بهترین و فعال‌ترین مجموعه نوآوری جزایر است.

به تغییر نسل دانشگاه‌ها اشاره کردید. به نظر شما نسل سوم دانشگاه‌ها در ایران به‌درستی فهم شده است؟

ما در مراحل ابتدایی ورود به نسل سوم هستیم. این‌طور نیست که بگویم تبدیل به دانشگاه نسل سوم شده‌ایم. ما زیست‌بوم دانشگاه نسل سوم را شکل دادیم ولی برای پاگرفتن آن نیازمند حامی هستیم. مثل نهالی که برای پاگرفتن حداقل سه چهار سالی نیاز به حمایت دارد، با وجود آنکه چند موردی اتفاق افتاده است؛ اما نمی‌توان گفت که دانشگاه ما تبدیل به نسل سوم شده، بلکه ما وارد مجموعه نسل سوم دانشگاه‌ها شده‌ایم. اما در مراحل اولیه هستیم و نیاز به حمایت ۴، ۵ساله داریم تا ثمرات آن را در جامعه ببینیم.

تغییر نسل دانشگاه براساس برنامه دانشگاه بود وقتی شما می‌گویید ما زیست‌بوم نسل سوم را ایجاد کرده‌ایم، مساله‌ای مطرح می‌شود که آیا این ورود به نسل سوم دانشگاه برای دانشگاه کنشی برآمده از خود آگاهی بوده یا دستوری است؟

وقتی در دانشگاهی یک زیست‌بوم جدید شکل می‌گیرد لازمه‌اش آن است که حتما در برنامه راهبردی دانشگاه قرار بگیرد. این اتفاق افتاد. حتما نیاز بود که کار کارشناسی بشود و به هیات‌امنا منتقل شود. پشت یک کار کارشناسی پشتوانه بلندمدتی اتفاق افتاده است.

۳۰ تا ۵۰درصد استادان با تغییر نسل دانشگاه همراهی کردند

البته نمی‌شود دانشگاه را با آیین‌نامه‌ها متحول کرد. آیا استادان و گروه‌ها به این خودآگاهی رسیده‌اند که باید وارد نسل سوم دانشگاه‌ها شد یا صرفا یک الزامی بوده است؟

طبیعی است که پیاده کردن یک زیست‌بوم جدید فرهنگ‌سازی در دانشگاه‌ها را می‌طلبد و یک حرکت جمعی نیاز دارد. این‌که بگویم همه استادان به‌صورت خودجوش و همراهی با زیست‌بوم جدید بوده و هستند، طبیعتا پاسخ این‌طور نیست. ۳۰ تا ۵۰درصد استادان همراهی خوبی داشتند و ورود کردند و مزایای این دانشگاه را چشیدند. بعضی که تعامل خوبی با چنین مراکزی در خارج از کشور داشته‌اند، همکاری کرده و لذتش را هم برده‌اند؛ قطعا برای ۵۰درصد بقیه باید فرهنگ‌سازی شد تا انگیزه ورود در چنین مجامعی برایشان به وجود آید.

از نگاه شما، دغدغه تحول به نسل سوم امری بوده که از دل خود جامعه دانشگاهی به وجود آمده یا از طرف دستگاه‌های بالادستی مصوب شده است؟

نه؛ دیدکننده از طرف وزارت علوم نبوده است. خوشبختانه علم‌وصنعت دانشگاهی برنامه‌محور بوده است. چهارمین برنامه ۵ساله تمام شده و پنجمین برنامه ۵ساله درحال اجراست. ورود به نسل سوم دانشگاه‌ها جزء لاینفک برنامه‌های دانشگاه بوده که برنامه توسط همکاران خود دانشگاه و مشارکت اکثر قریب‌به‌اتفاق هیات‌علمی نوشته شده است. شاید نزدیک و هم‌راستای سیاست‌های وزارت علوم بوده ولی اینکه از طرف آنها دیکته شده باشد، نه چنین اتفاقی نیفتاده است.

اختیار حوزه آموزش دانشگاه با خودش نیست

اگر دانشگاه‌ها وارد فضای نسل سومی دانشگاه‌ها شده باشند باید بتوانند هزینه‌های خود را تامین کنند، اما شما در اول صحبت‌تان به عدم تأمین مالی به‌عنوان یکی از چالش‌های مدیریتی‌تان اشاره کردید.

بنده عرض کردم دانشگاه علم‌وصنعت در مراحل ابتدایی شکل‌گیری زیست‌بوم نسل سوم دانشگاه‌هاست؛ یعنی ورود کرده، ساختارش را متناسب با آن اصلاح کرده و درنهایت مراکز و مجموعه‌های موردنیاز برای رسیدن به این هدف را شکل داده است. فعالیت‌هایی نظیر شکل دادن مراکز نوآوری و مراکز فناوری مراکز رشد، پیشرو رشد، پسا رشد، شرکت‌های دانش‌بنیان و صندوق‌های خطرپذیر قانونی و دریافت حمایت‌های بیرونی را در این راستا انجام داده است. همه اینها مقدمه‌ای برای شکل‌گیری حرکت‌های دانشگاه‌هاست. حداقل به‌طور جدی باید ۳-۴ سال دیگر حمایت شود. اما اوایل عرضم نکاتی را مطرح کردم، یکی آنکه در موضع آموزش اختیارات پذیرش دانشجو و اخذ هزینه‌های مرتبط با آموزش در یک بزند مشخص مثل علم‌وصنعت به دانشگاه واگذار نمی‌شود. طبیعتا اگر دولت چنین اختیاراتی را به دانشگاه نمی‌دهد مابه‌التفاوت این هزینه را باید پرداخت کند؛ که می‌کند. این کسری‌ها مربوط به پژوهش نیست. اتفاقا در زمینه پژوهشی قراردادهای خوب و کلانی در دو سه‌ساله گذشته در بخش‌های خصوصی و دولتی بسته که اثرات آن در دانشگاه مشهود بوده است. به‌عبارتی درآمد اختصاصی دانشگاه سال‌به‌سال افزایشی است و این افزایش جالب‌توجه است یعنی نشان می‌دهد دانشگاه به‌سمت درآمدزایی در حوزه‌های دیگر هم حرکت می‌کند ولی در حوزه آموزش اختیارش با خودش نیست، حتی در جذب دانشجوها هم اختیاری ندارد. اگر دانشگاهی می‌تواند دانشجویی را تربیت کند یا باید مشتریان دولت باشد و هزینه‌هایش را پرداخت کند، یا باید اختیارش را بدهد به دانشگاه تا هزینه‌های مرتبط با تحصیل را از افراد علاقه‌مند به تحصیل در آن دانشگاه اخذ کند. دانشگاه آن هزینه‌ها را برآورد و اعلام کند، دانشجو هم مخیر است در آزمون شرکت کند یا نه. باید بین هزینه‌های پژوهشی و آموزشی تفکیک ایجاد کنید. خوشبختانه در حوزه هزینه‌های اختصاصی پژوهشی گام‌های خوبی برداشته شده و روند افزایشی است. طبق پیش‌بینی‌های ما البته اگر نوسانات ارزی اجازه دهد، درآمدهای حاصل از پژوهش برابری خواهد کرد با بودجه‌ای که دولت خواهد داد، یعنی ۵۰درصد بودجه را درآمد اختصاصی تأمین خواهد کرد. البته افقی که پیش‌بینی کرده بودیم ۷۰درصد بود که نوسانات ارزی ما را به پیش‌بینی ۵۰درصد رسانده است.

ادامه در صفحه ۵

ادامه از صفحه ۴

دانشگاه علم‌وصنعت دارای گروه‌ها و اعضای هیات‌علمی متفاوتی نظیر زبان و ادبیات خارجی، گروه ریاضی و علوم پایه و گروه معارف اسلامی است که ۱۵ درصد از استادان یا حتی بیشتر از آن را شامل می‌شود و درمجموع با گروه‌های دیگر ۱۰۰درصد استادان را تشکیل می‌دهد. آیا انتظار از این گروه‌ها برای مشارکت در قراردادهای پژوهشی و صنعتی درست است؟ و نکته دیگر تعدادی از استادان خودشان به‌طور مستقیم با صنایع قرارداد می‌بندند یعنی در چهارچوب قراردادهای پژوهشی دانشگاه قرار نمی‌گیرد. این‌که چه باید کرد، مابقی این عزیزان را سوق بدهیم به‌سمت کارهای پژوهشی مساله‌ای دیگر است. همچنین هستند کسانی که صرفا فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی دارند و در عرصه فعالیت‌های صنعتی ورود نکرده‌اند. ما در طبقه‌بندی پایان‌نامه‌ها اعلام می‌کنیم که حدود ۴۰درصد آنان کاربردی و ۲۰درصدشان در مرزهای دانش است. برخی از این نمونه‌ها بحث‌های تحلیلی و نظریه‌پردازی است، که در فضای آکادمیک روز دنیا از چهره‌های شاخص هستند اما دغدغه ورود به فعالیت‌های صنعتی و قراردادها را ندارند. به نظرم اگر بتوانیم ۵۰-۴۰درصد از استادان دانشگاه را درگیر فعالیت‌های پژوهشی و صنعتی بکنیم، موفق شده‌ایم. آمار ما در مقایسه با آمار دانشگاه‌های دیگر جلوتر است اما باید تلاش کنیم و این آمار را به ۵۵-۵۰درصد برسانیم و علوم‌وصنعت در این زمینه قابل‌قبولی گرفته است.

مدیران هوافضا دغدغه دارند، برخلاف عرصه خودروسازی!

ارتباط دانشگاه علم‌وصنعت با اجزای مختلف از دولت مثل خودروسازی یا هوافضا چگونه بود؟

در حوزه خودرو، ماهواره و صنعت راه‌آهن، ما جزو دانشگاه‌های منحصربه‌فرد هستیم. البته در حوزه ماهواره‌سازی دانشگاه امیرکبیر و شریف هم فعالیت می‌کنند ولی در حوزه خودرو و راه‌آهن دانشگاه علم‌وصنعت منحصربه‌فرد است و رقیب خاصی هم ندارد. در این زمینه فعالیت‌های خوبی در سطح بالای مدیریتی نه صرفا در سطح دانشگاه با خودروسازها انجام شده است، بلکه شخص خود وزیر صمت و نایب‌رئیس مجلس شورای اسلامی پیگیر این تعاون بین دانشگاه علم‌وصنعت با دو شرکت خودروسازان معروف بودند. جلسات متعدد هفتگی، ماهانه با حضور مدیران خودروسازی برگزار شد. دانشگاه علم‌وصنعت اعلام کرده بود که پلتفرمی را تهیه کرده است و آماده ارائه به صنعت خودرو است. خودروسازان ابتدا استقبال کردند ولی این امر گامبه‌گام در اجرایی شدن با مشکل روبه‌رو بودند که متاسفانه با وجود امضای تفاهمنامه به مرحله عقد قرارداد نرسید. از سمت دانشگاه ما خواهان بودیم و صنعت خودروسازی باید به نوعی به‌سمت دانشگاه می‌آمد. درظاهر قضیه به‌سمت دانشگاه آمد ولی موانعی وجود داشت و با وجود تفاهمنامه امضاشده موفق به پیاده‌سازی نشدند.

چرا به سرانجام نرسید؟

من فکر می‌کنم حداقل صداوسیما گزارش‌های مکرری از جلسات و پیگیری‌ها و امضای تفاهمنامه‌ها با حضور وزیر صمت، نایب‌رئیس مجلس و مدیران عامل این خودروسازان در دانشگاه منتشر کرد. هزاران هنگی فنی کارشناسی و تیم‌های تخصصی دانشگاهی برای انعقاد قرارداد صحبت کردند و گزارش‌های متعددی را ارائه کردند، ولی چرا نتیجه موانع را نشان می‌دهد؟ اینها مدنظرشان شکل دادن یک شرکت جدید یعنی خودروسازی سومی در کشور بود تا پلتفرم جدید، این خودروساز جدید را شکل بدهد که به مشکلات مالی برخوردند و سرمایه‌گذاری این دو خودروساز در حوزه کم شد. فکر می‌کنم مباحث به مباحث مالی برمی‌گردد که به تصمیم‌گیری در این حوزه منتج شد و اظهر من‌الشمس بود. من در مصاحبه‌های مختلف با این عزیزان هم این موضوع را مطرح کردم و آنچه آخر عنوان کردند، این بود که شرکتی به‌عنوان خودروساز سوم در کشور شکل بگیرد. این پلتفرم را همان شرکت سرمایه‌گذاری کند و به‌کار بگیرد که متاسفانه به‌دلیل مشکلات مالی و زیان انباشته دو شرکت نتوانستند شرکت سوم را شکل دهند.

علت کاربردی نشدن پلتفرم داخلی خودرو کم‌کاری خودروسازان بود

پس می‌توان نتیجه گرفت در حوزه ماهواره‌ها موفق بودیم، به‌دلیل آنکه مسئولان مربوطه دغدغه آن را داشتند اما در عرصه خودروسازی به موفقیت نرسیدیم؛ چون مسئولان به هر دلیلی به‌سمت دانشگاه‌ها نیامدند؟

بله. خودروسازها باید سرمایه‌گذاری می‌کردند که نکردند. من می‌خواستم از مقایسه خوبی که درمورد ماهواره انجام دادید، استفاده کنم و بگویم ماهواره با اینکه دانش اولیه‌اش، نوع تکنولوژی آن و فناوری آن در کشور وجود نداشت، دانش و فناوری آن شکل گرفت، ساخته و پرتاب شد. درواقع بومی‌سازی دانش آن شکل گرفت و در دانشگاه رشته‌ای تحت‌عنوان فناوری فضایی در مقطع کارشناسی‌ارشد به وجود آمد. فناوری ماهواره در مقطع دکتری ایجاد شد ولی در صنعت خودرو با وجود اینکه زمینه کاری وجود داشت و خودرو برای همگان شناخته شده بود، طراحی پلتفرم جدید برای کشور مطرح نبود، ولی دانشگاه علم‌وصنعت زیربار رفت و مطالعات اولیه را انجام داد. طرح کلان ملی را تا حد ۷۰درصد پیش برد ولی همان ۳۰درصد باقی‌مانده را صنعت حمایت نکرد. اگر آن ۳۰درصد را حمایت می‌کردند پلتفرم خودرو هم مثل ماهواره در داخل کشور طراحی و ارائه می‌شد.

این عدم پیگیری و حمایت از طرف وزارتخانه بوده یا خودروسازها؟

ازطرف خودروسازان.

شما به‌عنوان مدیر دانشگاه علم‌وصنعت شخصا تعاملی با رئیس‌جمهور روحانی داشته‌اید؟

نه. به‌هرحال می‌دانید که ارتباط روسای دانشگاه با وزارت علوم بود. در مواردی که کشور با مشکلات خاصی روبه‌رو می‌شد جلساتی در حد معاون اول رئیس‌جمهور برای اعلام آمادگی، ارائه توانمندی‌ها و ارائه گزارش اقدامات دانشگاهیان با دکتر جهانگیری برگزار می‌شد اما ارتباط مستقیم با آقای روحانی نداشتیم.

روسای دانشگاه‌ها مجبورند به جای ارتقای علمی، کار اجرایی کنند

نسبت دانشگاه علم‌وصنعت با اجزای متفاوت دولت چگونه بوده است؟

ما به جز موارد خاص و مسائلی که با آن روبه‌رو بودیم، حمایت‌های وزارت علوم را داشتیم. بسیاری از این مشکلات در حوزه وزارت علوم رفع می‌شد. موارد دیگری در ارتباط با سایر دستگاه‌ها وجود داشت که باید در سطحی بالاتر از وزارتخانه پیگیری می‌شد. اینها مواردی نیست که فقط در حوزه روحانی برگردد، مثل اسناد زمین‌هایی که دانشگاه‌ها دارند، آنها معارض دارند و اقداماتی برای این معارض‌ها انجام دادند. گاه شهرداری‌ها و سازمان ثبت، گاه معارضان حقیقی آمده‌اند زمین‌ها را گرفته‌اند. اینها باعث شده اسناد و مدارک دانشگاهی بیشتر از ۲۰سال است که این مشکلات را دارند و این مشکلات باید از طریق مجامع دیگر برطرف بشود، این بخش باید در مجموعه معاونت اجرایی یا معاونت اول ریاست‌جمهور پیگیری شود. به‌طور کلی و به جز موارد خاص بقیه مسائل از طریق وزارت علوم به‌خوبی پیش رفته است ولی دید پانزده درصد هم وجود داشته که لاینحل باقی مانده و باید حل شود. برداشت من این است که روسای دانشگاه‌های ایران بیشتر فرصت‌هایی که باید ذنبال ارتقای سطح علمی دانشگاه باشند را صرف کارهای اجرایی می‌کنند. و این درحالی است که اسناد زمین یک دانشگاه نباید مشکل داشته باشد یا بحث تأمین مالی و حقوق پرسنل که در دوره قبل هم بوده و نیازمند تفکر و تعقل است.

شما به وزارت علوم روحانی چه نمره‌ای می‌دهید؟ و چه نمره‌ای به دوره مدیریتی خودتان می‌دهید؟

من نمره ۸۰ از ۱۰۰ به آن دوره می‌دهم و در دوره و فعالیت‌های خودم (البته که من نباید به خودم نمره بدهم) قطعا بالای ۹۵ به فعالیت همکارانم در دوره خودم می‌دهم.

رئیس دانشگاه تهران در پاسخ به «فرهیختگان»:

وجود روابط در گرفتن طرح‌های پژوهشی دستگاه‌ها قابل کتمان نیست

زهرا رمضانی
خبرنگار گروه دانشگاه

یکی از اصلی‌ترین کارکردهای دانشگاه‌های امروز فعالیت‌های پژوهشی است؛ مولفه‌ای که نه‌تنها به پیشرفت علوم در حوزه‌های مختلف منتج می‌شود بلکه به‌عنوان بازوی درآمدی هم برای مراکز آکادمیک به‌شمار می‌رود. اما در این میان شیوه توزیع طرح‌های پژوهشی چند سالی است مورد اعتراض برخی اعضای هیات‌علمی قرار گرفته و به‌گفته آنها وجود رانت در این حوزه باعث شده طرح‌های کلان پژوهشی همیشه دراختیار تعداد معدودی از اساتید در دانشگاه‌ها باشد. دانشگاه تهران به‌عنوان دانشگاه مادر ایران، اولین جایی بود که یکی از اساتید آن جلوی مقام معظم‌رهبری از وجود رانت پژوهشی در آن صحبت کرد؛ مساله‌ای که سیدمحمد مقیمی، رئیس این دانشگاه در پاسخ به «فرهیختگان» تلویحا آن را تایید کرد و گفت: «در شرایط فعلی اتفاقاتی رخ می‌دهد که شاید نتوان اسم رانت روی آن گذاشت، اما کسانی که قدرت رایزنی بیشتری داشته و می‌توانند بازاریابی مناسب‌تری داشته باشند که بخشی از این کار هم قابل‌قبول و علمی است، طبیعتا در جذب طرح‌ها هم موفق‌تر هستند.» قطعا بحث‌های علمی هم نیازمند بازاریابی مخصوص به خودش بوده و جزء ذات یک فعالیت علمی و پژوهشی محسوب می‌شود. متاسفانه برخی اساتید فاقد این مهارت و درمقابل برخی نیز مهارت بیشتری دارند.

سیستماتیک‌شدن روند پژوهشی از حواشی جلوگیری می‌کند

او با تاکید بر اینکه قطعا شناخت دستگاه‌های مختلف از برخی افراد در دانشگاه نیز در گرفتن پروژه‌ها توسط آنها تعیین‌کننده است، افزود: «اینکه اعتبارات پژوهشی به باصلاحیت‌ترین محققان دانشگاه‌ها واگذار می‌شود، الزاما این‌طور نیست که بخشی از این مهم هم به مهارت بازاریابی محقق برمی‌گردد و قطعا بخشی هم به‌خاطر روابط است و این مهم قابل کتمان نیست. در اصل روابط می‌تواند به گرفتن طرح‌ها از سازمان‌ها کمک کند و برای اینکه این معضل حل شود قاعدتا دستگاه‌ها و سازمان‌ها باید به جای اینکه با افراد وارد مذاکره شوند، با خود دانشگاه در ارتباط باشند. آنها باید از دانشگاه بخواهند تا در زمینه موردنیازشان، تیم‌های تخصصی را معرفی کند و به جای یک فرد، گروه تخصصی درگیر ماجرا شوند.»

مقیمی اظهار داشت: «باید بستری فراهم شود تا پروژه‌های پژوهشی به رقابت گذاشته شوند، این مهم باعث می‌شود افراد فرصت داشته باشند در این حوزه مشارکت کنند، طبیعتا این روند بسیاری از حواشی‌ای که برای طرح‌های پژوهشی ایجاد شده را نیز کاهش داده و درمقابل کیفیت انجام پروژه‌ها نیز افزایش می‌یابد. دانشگاه تهران استانداردهایی را برای پژوهش‌ها داده و درمقابل کیفیت انجام این مهم را سیستماتیک کنیم قطعا از این حواشی جلوگیری می‌شود.»

ایده وزارت علوم برای خاتمه رانت در توزیع طرح‌ها

رئیس دانشگاه تهران تصریح کرد: «طرحی را وزیر علوم در هیات‌دولت مصوب کرده و در بودجه سال آینده هم پیش‌بینی شده که طبق آن قرار است صندوقی برای فعالیت‌های پژوهشی در این وزارتخانه به‌صورت متمرکز ایجاد شود، یعنی به‌جای اینکه دانشگاه‌ها به رایزنی با سازمان‌ها بپردازند تا طرحی را بگیرند درصد بودجه‌ای که طبق قانون دستگاه‌ها، سازمان‌ها و صنایع باید در بخش پژوهش هزینه کنند، به این صندوق واریز و طرح‌ها نیز به همین صندوق ارجاع داده می‌شود. در اصل صندوق واسطی بین دانشگاه و سازمان‌ها خواهد بود، هرچند در اجرای آن حتما نواقصی وجود خواهد داشت و رفع آنها نیاز به زمان دارد؛ اما با این کار بحث رانت در توزیع طرح‌ها از بین می‌رود.»

و در ادامه این نشست در پاسخ به سوال یکی از خبرنگاران مبنی بر اخراج یکی از اعضای هیات‌علمی دانشگاه تهران و نگرانی سایر اساتید گفت: «خوشبختانه جوی که در دانشگاه حاکم است، این نوع نگاه را ندارد. خبرهایی درخصوص اخراج یکی از اساتید شنیدم که همان موقع گفتم موضوع را بررسی کنند، بررسی‌ها نشان داد اصلا این فرد اخراج نشده؛ چراکه این فرد از سال ۹۸ اصلا استاد ما نبوده و حکمی ندارد که بخواهد اخراج شود.»

انصراف رئیس‌مجلس از حضور در هیات‌امنای دانشگاه تهران

مقیمی در توضیح بیشتر این مهم با تاکید بر اینکه همکاری این استاد با دانشگاه به دلایل مختلفی قطع شده و درخواستی هم از او مبنی‌بر بازگشت به کار نداشتیم، تصریح کرد: «ما نه‌تنها کسی را از دانشگاه اخراج نکردیم بلکه طی سه جلسه کمیته جذب دانشگاه، پنج عضو هیات‌علمی به کار بازگشت داده شدند. این افراد کسانی بودند که با قطع ارتباط شده بودند یا قراردادهای آنها تمدید نشده بود و ما دوباره همکاری با آنها را آغاز کردیم.»

رئیس دانشگاه تهران با بیان اینکه محمدباقر قالیباف، رئیس‌مجلس شورای اسلامی از حضور در هیات‌امنا انصراف داده است، بیان داشت: «اووزاکانی هردو عضو هیات‌علمی دانشگاه تهران هستند و با توجه به جایگاه‌شان برای حضور در هیات‌امنا انتخاب شدند. این درحالی است که در دوره گذشته افرادی که اصلا عضو هیات‌علمی دانشگاه نبودند در هیات‌امنا حضور یافتند و از همین مسیر هم هیات‌علمی دانشگاه شدند که این جای سوال دارد، درحالی که حضور شهردار تهران در هیات‌امنا در ادوار گذشته یک روال بوده است.»

کلاس‌های دانشگاه تهران به‌صورت ترکیبی برگزار می‌شود

او به برگزاری حضوری آزمون‌های پایان‌ترم اشاره و تصریح کرد: «امتحانات دانشجویانی که هم به‌صورت مجازی و هم حضوری کلاس‌ها را دنبال می‌کنند به‌صورت حضوری برگزار می‌شود. از سوی دیگر قرار است کلاس‌های علمی ما تا پایان ماه مبارک رمضان به‌صورت مجازی برگزار شود، اما بعد از ماه رمضان برنامه‌ریزی داریم تا به مدیریت ما دروس عملی به‌صورت حضوری برگزار شود.» مقیمی درباره تأمین خوابگاه و تغذیه در ترم جدید تحصیلی گفت: «تمام دانشجویان غیربومی اسکان داده خواهند شد و تغذیه آنها با کیفیت بهتری ارائه خواهد شد و حتی براساس رایزنی‌ها قرار است دانشگاه علوم‌پزشکی ایجاد شود، یعنی به‌جای اینکه دانشگاه‌ها به رایزنی با سازمان‌ها بپردازند تا طرحی را بگیرند درصد بودجه‌ای که طبق قانون دستگاه‌ها، سازمان‌ها و صنایع باید در بخش پژوهش هزینه کنند، به این صندوق واریز و طرح‌ها نیز به همین صندوق ارجاع داده می‌شود. در اصل صندوق واسطی بین دانشگاه و سازمان‌ها خواهد بود، ه